

הדיון באו"ם בשאלת א"י

א. ידע:

- שיקולי הבריטים בהעברת שאלת א"י לאו"ם (שיקולי מדיניות חוץ ופנים).
- הדיון בעצרת הכללית – נאום גרומיקו כביטוי לעמדת ברה"מ. ההסברים למדיניות הסובייטית
- עמדת ארה"ב והגורמים לעיצובה.
- הועדה שהוקמה על ידי האו"ם כלי להציע פתרון לשאלת א"י. המלצותיה
- החלטת כ"ט בנובמבר – הפעילות הדיפלומטית היהודית לגיוס תומכים בה, תוכנה ומשמעותה.
- התגובה להחלטה בקרב הישוב היהודי, הפלסטינים ומדינות ערב

ב. מיומנויות:

- בניית טיעון (טענה מבוססת עובדות היסטוריות).
- הבעת עמדה.
- ניתוח טקסט חזותי.

ג. שיעורים מקוונים:

הדיון באו"ם בשאלת א"י: שיקולי בריטניה והמעצמות והדרך אל כ"ט בנובמבר, יעל בוגין:

[השיעורים והמצגות](#)

ד. שאלות מתוך בחינות בגרות:

לפניכם מקבץ שאלות שהופיעו בבחינות הבגרות בשנים האחרונות. ליד כל שאלה צוין סוג השאלון (רגיל, עולה חדש, סחל"ב), וכמובן – מועד הבחינה. הינכם מוזמנים להשתמש בשאלות אלה ולהתאימן לתלמידים:

1. **חורף תש"ף, שאלות 022281:** שאלה המשלבת שני נושאים השזורים זה בזה – המאבק על הקמת המדינה (ההעפלה) והעברת שאלת א"י לאו"ם. תשובה נאותה של התלמידים תעיד על הבנת תהליך היסטורי, ומכאן שסעיף ב' הוא שאלת חשיבה מסדר גבוה.

היסטוריה, חורף תש"ף, מס' 022281 + נספח

- 12 -

מאבק היישוב בשלטון הבריטי והעברת שאלת ארץ-ישראל לאו"ם

- א. הסבר את המטרות של היישוב היהודי בתחום ההתיישבות בארץ-ישראל בשנים 1945-1947, והצג פעולה אחת של היישוב היהודי בתחום זה. (11 נקודות)
- ב. הסבר את ההשפעה של ההעפלה על החלטת בריטניה להעביר את שאלת ארץ-ישראל לאו"ם. הצג שני גורמים נוספים שהשפיעו על החלטה זו. (14 נקודות)

2. **קיץ תשע"ט, שאלון 022281:** סעיף א' מתייחס לשתי תופעות שהשפיעו על אופן הצבעת המדינות בהחלטת 181 של האו"ם (הידועה כהחלטת כ"ט בנובמבר): הפעילות הדיפלומטית היהודית שיעדה – השגת 2/3 מהקולות, והיריבות בין המעצמות (המלחמה הקרה). אחת התופעות (הפעילות הדיפלומטית) היא פעולה פנים יהודית, והאחרת – המלחמה הקרה – היא בין לאומית. התלמידים נדרשים לבחון את התופעות הללו ולהחליט מי משתייהן הייתה משמעותית יותר לדעתו (שהרי אין לכך תשובה היסטורית חד משמעית). מעבר להבנת תהליך היסטורי (דבר המוביל לדבר), נדרש כאן מהתלמיד לבנות טיעון (טענה מבוססת עובדות), משמע להביע עמדה מושכלת. סעיף ב' של השאלה היא שאלת חשיבה מסדר גבוה בחלקו השני. התלמיד מתבקש לפרט את החסרונות ושל תכנית החלוקה (אותם למד כמובן), ועתה עליו לקשור בין חסרונות אלה והתגובה השמחה של היישוב לנוכח קבלת ההחלטה. כדי לענות על שאלה זו על

שאלת ארץ-ישראל באו"ם

- א. יש הטוענים כי לאינטרסים של המעצמות בזמן המלחמה הקרה הייתה השפעה מכרעת על הצבעה באו"ם בעד תוכנית החלוקה (כ"ט בנובמבר, 1947). אחרים טוענים כי לפעולות הדיפלומטיות של היהודים הייתה השפעה מכרעת על הצבעה זו. הצג את עמדתך בעניין זה ונמק אותה. בתשובתך התבסס על שתי עובדות היסטוריות. (13 נקודות)
- ב. הצג את החסרונות של תוכנית החלוקה שהתקבלה באו"ם בכ"ט בנובמבר 1947, מנקודת המבט של היישוב היהודי. הסבר מדוע למרות חסרונות אלה תמך בה רוב היישוב. (12 נקודות)

התלמיד להבין את גודל השעה מבחינתו של העם היהודי, ולקשור בין המאבק על הקמת המדינה החל מראשית ההתיישבות ועד לרגע המכונן ב-29 בנובמבר 1947.

3. **חורף תשע"ט, שאלון 022281:** השאלה כוללת 2 תמונות שצולמו בשלהי השלטון הבריטי על א"י: הבווינגרדים - התמגנות הבריטים לאור החשש מתוצאות המאבק הצבאי נגדם, ואוניית מעפילים המסמלת את המאבק בתחום ההעפלה. התלמיד למד את תחומי המאבק הללו בבריטים, וכמובן את הגורמים להעברת שאלת א"י לאו"ם. כאן נדרש ממנו לזהות

מקור – שאלת ארץ-ישראל באו"ם

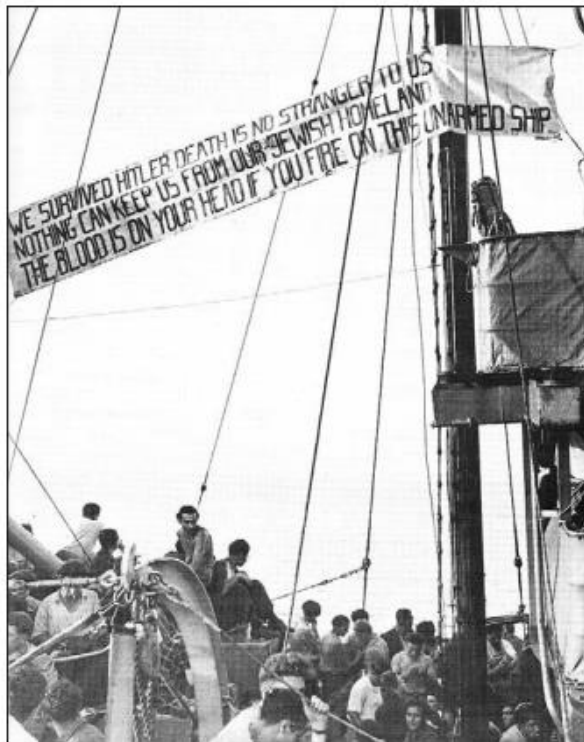
- א. עיין בנספח, ובו תצלומים שצולמו בסוף תקופת המנדט הבריטי בארץ-ישראל. הסבר כיצד באים לידי ביטוי בתצלומים שניים מן הגורמים שהשפיעו על בריטניה להעביר את שאלת ארץ-ישראל לדיון באו"ם. (14 נקודות)
- ב. בכ"ט בנובמבר 1947 התקבלה באו"ם החלטה בשאלת ארץ-ישראל.
- תאר אחת מן הפעולות הדיפלומטיות של היהודים לגיוס תומכים בהחלטה זו.
 - הצג את עיקרי התוכן של ההחלטה.
- (11 נקודות)

את סוג המאבק במופיע בכל תמונה ולאחר מכן לקשור בינה ובין החלטת בריטניה להעביר את שאלת א"י לאו"ם. משמע נשרש מהתלמיד לנתח טקסט חזותי וליישם את הידע שלמד.

תצלום 1 – ירושלים (סוף תקופת המנדט הבריטי)

תצלום 2 – אוניית המעפילים "יאשיה וג'ווד" (יוני 1946)

הכתובת על השלט: "שרדנו את היטלר, מוות אינו זר לנו, דבר לא ימנע מאיתנו

4. **בחינת עולים, חורף תש"ף, שאלון 022284**, השאלה מדגישה את ההקשר הבין לאומי – המלחמה הקרה. תשובה נאותה של התלמיד תעיד על הבנת תהליך היסטורי בהקשרו הרחב ואת הקשר הבלתי נפרד של ההיסטוריה היהודית וההיסטוריה הכללית.

החלטת האו"ם

- א. הסבר מדוע על אף היריבות בין ארצות הברית ובין ברית המועצות, תמכו שתיהן בהחלטת האו"ם שהתקבלה בכ"ט בנובמבר 1947. (11 נקודות)
- ב. הסבר את עיקרי החלטת האו"ם שהתקבלה בכ"ט בנובמבר 1947. מה הייתה התגובה של היהודים, ומה הייתה התגובה של הערבים על החלטה זו? (14 נקודות)

5. **עולים חדשים, קיץ תשע"ט, שאלון 022284:** הסעיף הראשון מתייחס לאינטרסים של בריטניה להעברת שאלת א"י לאו"ם. התלמידים נדרשים להפריד כאן בין אינטרסים הקשורים באירועים בא"י לבין אינטרסים פנים בריטיים. החשיבות של שאלה מסוג זה היא בכך שהיא מפנה זרקור לכך שאירועים המתרחשים כאן בארץ מושפעים פעמים רבות מתהליכים בין לאומיים. כלומר ההיסטוריה היהודית וההיסטוריה הכללית שזורות זו בזו.

שאלת ארץ-ישראל באו"ם

- א. הסבר שתי סיבות שהשפיעו על בריטניה להעביר את שאלת ארץ-ישראל לדיון באו"ם: סיבה אחת שקשורה ליישוב היהודי בארץ-ישראל, וסיבה אחת שקשורה למצב של בריטניה לאחר מלחמת העולם השנייה. (10 נקודות)
- ב. הצג את החלטת האו"ם שהתקבלה בכ"ט בנובמבר 1947. הסבר איזה סעיף בהחלטה שימח את היהודים ואיזה סעיף הדאיג אותם. (15 נקודות)

ה. הצעות למטלות המשלבות קטעי סרטים:

צפו בקטע הבא (2.58 דקות)

<https://www.youtube.com/watch?v=i7519Ucsw50>

- א. בשנייה 22 מופיעה מפת החלוקה ה (מפת החלטה 181 של האו"ם).
הציגו 3 חסרונות של המדינה היהודית העולים מתוך המפה. (בתשובתיכם אין להתייחס למעמדה של באר שבע).
- ב. הציגו את התגובות של הצד היהודי, ואת התגובות של הצד הערבי, כפי שהן באות לידי ביטוי בסרטון שלפניכם.
- ג. הסבירו מדוע קיבלו היהודים את ההחלטה על אף חסרונותיה? ומדוע הערבים דחו אותה?

צפו בסרטון הבא של 'מציני הדרך (5.02 דקות):

<https://www.youtube.com/watch?v=-N9W72rdMzl>

- א. על פי הסרטון, הצג 2 מהתגובות להחלטת החלוקה בצד היהודי.
הבא 2 נימוקים שהציגו המחזיקים בכל אחת מהתגובות שהצגת.
- ב. על פי הסרטון, הציגו את תגובות הצד הערבי להחלטת החלוקה.

צפו בסרטון הבא של תולדות ישראל (10 דקות):

<https://www.youtube.com/watch?v=vsBiFTc89PU&t=46s>

- א. צפו בחלק הראשון של הסרטון (עד דקה 4.11):

מדינת ישראל
משרד החינוך
המוזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

6

הצג 3 מהפעולות הדיפלומטיות של הצד היהודי בניסיון להשיג את הרוב הנדרש בהצבעה באו"ם.

- ב. צפו בחלק השני של הסרטון :
הסבירו מדוע נטען בסרט שיהודים סביב העולם "עצרו את נשימתם" לקראת ההצבעה?
- ג. בחרו באחת מהמדינות שהייתה בעלת זכות הצבעה ב-29.11.1947.
נסחו מכתב לנציגיה באו"ם ונסו לשכנע אותם להצביע בעד החלטת החלוקה.
במכתבתכם יש לציין את המדינה אליהם אתם מפנים את המכתב, הקשר הקודם שלה אל היהודים, והאירועים ההיסטוריים המצדיקים, לטעמכם, הצבעה בעד תוכנית החלוקה.